

РОЗВИТОК ПОТРЕБИ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ-МУЗИКАНТІВ У ПРОФЕСІЙНІЙ САМОРЕАЛІЗАЦІЇ

Кочірі Н. М.
*Аспірант кафедри педагогіки,
професійної освіти та управління освітніми закладами
Науковий керівник – проф. Фрицюк В. А.*

Демократичні зміни, що відбуваються в освітянському просторі, стосуються визнання людини як найвищої цінності, її самоцінності й індивідуального розвитку. До сучасного вчителя музичного мистецтва висуваються вимоги щодо високої кваліфікованої підготовленості, професійної мобільності, постійного саморозвитку й творчого самовираження в педагогічній діяльності.

Інтеграція України в європейське і світове товариство, соціально-економічні і духовні процеси, що відбуваються в суспільстві, побудова громадянського суспільства на засадах гуманізму й вільного вибору особистістю стратегії самореалізації творчого потенціалу актуалізують потреби підготовки нового покоління педагогічних працівників, разом з цим, суспільству потрібні вчителі, які сприймають умови ринку, адаптуються до них, працюють на рівні вимог часу, постійно вдосконалюють професійно-педагогічний потенціал, максимально його реалізують у різних видах педагогічної діяльності, досягають нових вершин. Для цього майбутні вчителі музичного мистецтва мають бути готовими до професійної самореалізації впродовж усього періоду професійної діяльності.

Вирішення зазначеної проблеми є особливо актуальним для системи професійної підготовки педагога-музиканта. Вища педагогічна школа покликана забезпечувати підготовку педагога, зорієнтованого на особистісний та професійний саморозвиток. Музично-педагогічна освіта має забезпечувати взаємодію таких складноорганізованих систем, як особистість (педагога і учня) і світ музики. Для успішної реалізації завдань професійної підготовки педагога-музиканта необхідним є створення умов для «взаємопоглинання і взаємозбагачення» цих світів (А. Щербакова). На основі досвіду, набутого у процесі навчання та сформованої системи цінностей, має бути побудований духовно-ціннісний та інтелектуальний фундамент «психологічної сумісності» світу музики, особистостей педагога і учня, або своєрідна «вільна свідомість», яка забезпечує музично-педагогічну взаємодію, відповідний тип поведінки і діяльності, виражені у спрямованості потреб та інтересів. Іншими словами – повинен бути сформований цілісний професійний світогляд педагога-музиканта, готовність до професійної самореалізації, що є невід'ємною складовою частиною системи професійно значущих якостей особистості, музично-педагогічної культури особистості, що охоплює характеристики технологічної майстерності й багатства внутрішнього світу майбутнього педагога-музиканта.

Педагогічні аспекти розв'язання проблеми професійної самореалізації педагогічних працівників, майбутніх учителів започатковано в наукових працях З. Крижановської, Л. Рибалко, Н. Самохіної, К. Сергеева, І. Харкавців, в яких досліджуються мотиваційні чинники професійної самореалізації особистості та роль педагогічної творчості в розкритті її професійно-педагогічного потенціалу.

Багатоаспектність проблеми формування готовності до професійної самореалізації особистості знайшла своє відображення в наукових працях з методології мистецтвознавства (Ю. Афанасьєв, Л. Закс, А. Зись, М. Каган, Л. Столович

та ін.), психології художнього сприйняття (Л. Виготський, Є. Крупнік, О. Леонт'єв, Д. Леонт'єв, С. Раппопорт, П. Якобсон та ін.), поліхудожнього виховання особистості (Л. Масол, Н. Миропольська, Л. Предтеченська, Г. Шевченко, Н. Шишляннікова, Б. Юсов та ін.).

Феномену самореалізації особистості, в основі якого лежать проблеми росту, розвитку, самовдосконалення людини, торкаються усі психологічні концепції. Поняття “самореалізація” (self-realization) часто вживають як синонім терміну “самоактуалізація” (self-actualization), “реалізація своїх можливостей” (self-fulfillment). Вони описують дуже близькі явища, що позначають стійкі позитивні зміни в особистості, реалізацію її природного потенціалу: “індивідуацію” (К. Юнг), повну реалізацію справжніх можливостей (К. Хорні); внутрішню активну тенденцію до саморозвитку на зразок істинного самовираження (Ф. Перлз); прагнення людини до найбільш повного виявлення і розвитку можливостей і здібностей (К. Роджерс); прагнення людини стати тим, ким вона може стати (А. Маслоу).

Науковці (К. Абульханова-Славська, Л. Анциферова, Г. Батищев, О. Бондаренко, Є. Головаха, Л. Коган, Г. Костюк, О. Кроник, О. Леонт'єв, П. Лушин, В. Муляр, В. Панок, В. Роменець, С. Рубінштейн, Л. Сохань, Т. Титаренко та ін.) розглядають самореалізацію як переважно свідомий, цілеспрямований процес розкриття й опредметнення сутнісних сил особистості в її різноманітній практичній діяльності. Становлення суспільно активної та гармонійно розвиненої особистості великою мірою залежить від особистих зусиль самої людини, орієнтованих на самовдосконалення та самореалізацію як неодмінну умову досягнення успіху у житті (С. Максименко, М. Пірен, Т. Говорун, Л. Деміна).

Самореалізація особистості є важливим показником її життєдіяльності, а особливо в професійній сфері – одній з провідних сфер людської життєдіяльності. Необхідним атрибутом самореалізації є саморозвиток особистості як прояв суб'єктної активності у будь-якій діяльності. У зв'язку з цим, важливо виокремити самореалізацію, її якісний рівень як показник продуктивності життєвого шляху, успішності у професійній діяльності.

Професійна сфера постає однією із найважливіших сфер життєдіяльності особистості. Досить часто вона є провідною сферою самореалізації особистості. Професійна самореалізація є невід'ємною складовою особистісної самореалізації майбутнього педагога-музиканта, що становить професійну компетенцію сучасного вчителя. Це свідомо діяльність, спрямована на вдосконалення своєї особистості відповідно до професійних вимог, а відтак, вона вимагає великого досвіду навчання і самонавчання, високого розвитку пізнавальних умінь. Підсумок аналізу багатовекторних психологічних досліджень самореалізації дає нам можливість розглядати дане поняття як усвідомлене, цілеспрямоване, активне самотворення та самовиявлення особистості, що веде до саморозвитку.

Таким чином, самореалізація як результат має важливе смислове наповнення як для окремої особистості, так і для суспільства в цілому. Вона може виявлятися в різноманітних сферах діяльності, але однією з найбільш вагомих для особистості є самореалізація в професійній діяльності.

Аналіз літератури з проблеми дослідження дозволяє зробити висновок, що готовність майбутніх педагогів-музикантів до професійної самореалізації є інтегративною, динамічною особистісною якістю, що відображає систему професійних знань і умінь, сформованих самоосвітніх і самовиховних умінь, професійну

самосвідомість, переконаність у соціальній і особистій значимості професійного самовдосконалення, бажання стати висококваліфікованим учителем музичного мистецтва.

Фахову діяльність майбутнього вчителя музики кваліфікують як музично-педагогічну. Вона характеризується як особлива структура, зумовлена специфікою музичної освіти, але підпорядкована загальним законам теорії діяльності, оскільки її сутність полягає в тому, щоб вирішувати педагогічні завдання засобами музичного мистецтва. Основними складовими такої діяльності є педагогічна, музикознавча, музично-виконавська робота, що трансформується у низку дій, кожна з яких відповідає певному рівню формування музично-педагогічних якостей фахівця на певному етапі його підготовки і кваліфікації. Фахова підготовка вчителя музики у закладі вищої освіти передбачає оволодіння комплексом спеціальних знань з дисциплін історико-музикознавчого, теоретичного, вокально-хорового, інструментального циклів.

Беручи до уваги те, що аналізований процес є складним і багатоплановим, проаналізуємо мотиваційну складову професійного саморозвитку майбутнього педагога-музиканта. При цьому виходимо з таких позицій:

- потреба в саморозвитку визначається як ставлення індивіда до себе, за якого формується готовність до переорієнтації власної життєдіяльності до пошуку можливостей максимальної професійної самореалізації. Потреба в саморозвитку виникає тоді, коли індивід усвідомлює не тільки власний етап розвитку, а й визначає зону потенційного розширення професійних потреб і можливостей;
- процес професійного саморозвитку потребує дослідження механізмів його мотиваційного забезпечення, починаючи від етапу навчально-професійної підготовки, коли відбувається вплив особистісних характеристик на соціальний досвід і компетентність індивіда, його індивідуальні характеристики, особливості та детермінанти професійної діяльності;
- формування стійкої мотивації саморозвитку майбутнього педагога-музиканта забезпечує його зорієнтованість на необхідність постійного самовдосконалення у процесі безперервної професійної освіти;
- професійний саморозвиток майбутнього педагога-музиканта пов'язаний з внутрішнім поєднанням структурних складових психіки особистості, спрямованих на її конструктивну взаємодію з навколишнім середовищем на основі отримання результату професійної діяльності, особистісно значущого та адекватного вимогам соціуму. Варто зазначити, що це постійний процес, який не обмежується змістом набутого досвіду. Його підґрунтя є актуалізоване прагнення до професійного зростання, що проявляється в інтересах, прагненнях, переконаннях, здібностях особистості, активній позиції щодо пізнання довкілля, а також у самопізнанні, розкритті духовного й інтелектуального потенціалу.

На думку дослідників, механізм мотивації професійного саморозвитку особистості під час підготовки у ЗВО уможливорює розроблення необхідних процедур керування навчально-професійною діяльністю. Спрямовуючим компонентом мотивації є цілеспрямований мотиваційний вплив. Він концентрує силу і, водночас, вираженість позиції викладача в системі педагогічної взаємодії. Цей процес містить, по суті, низку ситуацій, у межах яких і відбувається мотиваційний вплив як інструмент мотиваційного забезпечення професійного саморозвитку майбутнього педагога-музиканта в навчально-професійній діяльності.

Механізм самоорганізації у професійному саморозвитку є не менш значущим. Він має відповідати визначеним вимогам, забезпечувати їх дотримання.

Отже, одним зі способів формування спрямованості на професійну самореалізацію майбутніх педагогів-музикантів є розширення їхнього досвіду фахової діяльності, якого вони набувають у процесі фахової практики. У цей період відбувається вдосконалення і коригування сформованих у процесі вивчення фахових дисциплін знань і навичок. Практика – це можливість виявити наявність (чи відсутність) інтересу до обраної професії, життєвих налаштувань, пов'язаних із цією професією, ступеня готовності до здійснення професійної діяльності.

Література

1. Акімова О. В. Теоретико-методичні засади формування творчого мислення майбутнього вчителя в умовах університетської освіти : монографія. Вінниця : Балук І. Б. , 2007. 351 с.
2. Бистрюкова А. Н. Формування готовності до професійного саморозвитку майбутніх вчителів початкових класів засобами проєктивної технології : дис. ... канд. пед. наук : спец. 13.00.04. Ялта, 2009. 248 с.
3. Сластенин В. А., Подымова Л.С. Педагогика : инновационная деятельность. Москва, 1997. 224 с.
4. Сластенин В. А. Профессиональное саморазвитие учителя [Електронний ресурс]. *Сибирский педагогический журнал*. 2005. №2. Режим доступу : <http://cyberleninka.ru/article/n/professionalnoe-samorazvitie-uchitelya> (дата звернення: 27.09.2016). – Назва з екрану.
5. Фрицюк В. А. Професійний саморозвиток майбутнього педагога : монографія. Вінниця: ТОВ «Нілан ЛТД», 2016. 364 с.

КУЛЬТУРА ДІЛОВОГО СПІЛКУВАННЯ МЕНЕДЖЕРА ЯК СКЛАДОВА УПРАВЛІНСЬКОЇ КУЛЬТУРИ ОРГАНІЗАЦІЇ

**Кравц Т.
Студенка магістратури ННІПППФВК
Науковий керівник – доц. Давидюк М. О.**

Проблема управлінської культури і зокрема культури спілкування керівника є сьогодні надзвичайно актуальною. В умовах економічного, політичного, духовного життя, в процесі ділової та емоційної взаємодії людей часто виникають відносини, побудовані на упередженому ставленні, неприйнятті, відчуженні. Найбільш поширена причина такого явища – низький рівень культури спілкування. Особливий інтерес у цьому контексті становить дослідження впливу культури спілкування на результативність управлінської діяльності в організаціях – виробничих об'єднаннях, закладах освіти, громадських установах та органах управління.

Проблему культури спілкування керівників організацій та навчальних закладів вивчали Б. Гаєвський, В. Іванов, М. Кабушкін, О. Мармаза, В. Новоселов, Л. Орбан-Лембрик, Ю. Палеха, В. Патрушев, О. Ярковий та ін.

У системі вищої професійної освіти майбутніх керівників – менеджерів, директорів, державних службовців, як показують дослідження, недостатньо уваги приділяється формуванню управлінської культури взагалі і культури майбутнього спілкування на службі, виробництві, наукових і культурних заходах, а тим більше на зборах, мітингах і навіть культурно-масових заходах.

Ділове спілкування, як спілкування загалом у сфері виробництва, праці та управління, є одночасно частиною людського спілкування загалом, а його якості стають частиною загальної культури людини. Діловому спілкуванню